

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТИЗИ, РЕГУЛЮВАННЯ ТА БЕЗПЕКИ ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ

УДК 339.5 : 684; 657:339.56

Бодак М. П.,

bodakmp@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1130-4312,

Researcher ID: F-2588-2019,

*к.т.н., доц., доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

Гирка О. І.,

lyolya110382@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4218-4034,

Researcher ID: F-7310-2019,

*к.т.н., доц., доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

Філь М. І.,

merifil.ua@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7537-7182,

Research Gate: <https://www.researchgate.net/profile/Mariia-Fil>,

к.т.н., доц., доцент кафедри туризму,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ З ПИТАНЬ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Анотація. У статті охарактеризовано та розкрито питання формування міжнародного торговельного середовища, проаналізовано механізм здійснення експортно-імпорتنних операцій у межах міжнародної взаємодії світових економічних та митних структур. Зовнішньоекономічна діяльність спрямована на забезпечення економічної безпеки держави та базується на принципах дотримання прав і свобод усіх учасників ринкових відносин. Прагнення України стати повноправним та вагомим гравцем на світовому ринку товарів і послуг вимагає приведення вітчизняної нормативно-правової та економічної компоненти до міжнародних вимог. Окрім правових аспектів забезпечення міжнародного торговельного співробітництва, важливим є і питання обліку фінансової діяльності. Дослідження розвитку експортно-імпорتنних операцій суб'єктів господарювання говорить про недосконалість системного підходу до організаційно-методичного забезпечення їх обліку й аналізу, що призводить до серйозних порушень валютного, податкового та митного законодавства. Інтеграція України у світове торговельне співтовариство не можлива без участі в міжнародних торгових, митних та інших організаціях. Основними з них є: Світова організація торгівлі – єдина міжнародна організація, що опікується глобальними правилами торгівлі між країнами; Всесвітня митна організація, яка встановлює, підтримує та впроваджує міжнародні інструменти для гармонізації та єдиного застосування спрощених та ефективних митних систем та процедур; Європейське бюро з питань боротьби з шахрайством та ряд інших об'єднань. Необхідною умовою переміщення товару через митний кордон є виконання процедур із декларування товару на митниці, встановлених Митним кодексом України. Бажання України до повноправного входження у Європейський Союз передбачає імплементацію митного законодавства ЄС, яка ведеться за сприяння Програми ЄС з підтримки управління державними фінансами (EU4PFM). Війна зумовила необхідність спростити митне оформлення багатьох груп товарів, переміщення яких через митний кордон дає змогу не тільки забезпечити сили оборони військовим спорядженням та додатковим захисним, але й надати цивільним особам продукти харчування, ліки та гуманітарну допомогу. Також війна з ерефією вплинула і на особливості розрахунків в імпорتنних/експортних операціях.

Ключові слова: експортно-імпорتنі операції, міжнародна взаємодія, митне оформлення, імплементація митного законодавства.

Bodak M. P.,

bodakmp@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1130-4312,

Researcher ID: F-2588-2019,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Commodity Science, Customs Business and Quality Management, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Gyrka O. I.,

lyolya110382@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4218-4034,

Researcher ID: F-7310-2019,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Commodity Science, Customs Business and Quality Management, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Fil M. I.,

merifil.ua@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7537-7182, Research Gate: <https://www.researchgate.net/profile/Mariia-Fil>,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Tourism, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

INTERNATIONAL INTERACTION IN ISSUES OF EXPORT AND IMPORT TRANSACTIONS

Abstract. *The article describes and discloses the issue formation international trade environment, analyzes the mechanism of export-import transactions within the framework international cooperation world economic and customs structures. Foreign economic activity is aimed at ensuring economic security state and is based on the principles observing the rights and freedoms all participants in market relations. Ukraine's desire to become a full-fledged and significant player in the world market of goods and services requires bringing the domestic legal and economic components to international requirements. In addition to the legal aspects of ensuring international trade cooperation, the issue of accounting for financial activity is also important. The study development export-import operations of business entities indicates the imperfection systematic approach to the organizational and methodological support their accounting and analysis, which leads to serious violations currency, tax and customs legislation. Integration of Ukraine into the world trade community is not possible without participation in international trade, customs and other organizations. The main ones are the World Trade Organization – the only international organization that takes care global rules trade between countries; The World Customs Organization, which establishes, supports and implements international instruments for the harmonization and uniform application simplified and efficient customs systems and procedures; European Anti-Fraud Office and a number of other associations. A necessary condition for the movement goods across the customs border is the fulfillment procedures for declaring the goods at customs established by the Customs Code of Ukraine. Ukraine's desire to fully join the European Union requires the implementation EU customs legislation, which is supported by the EU Public Finance Management Support Program (EU4PFM). The war made it necessary to simplify the customs clearance many groups goods, the movement of which across the customs border makes it possible not only to provide the defense forces with military equipment and additional protective equipment, but also to provide civilians with food, medicine and humanitarian aid. Also, the war with russia affected the peculiarities calculations in import / export operations.*

Key words: export-import operations, international interaction, customs clearance, implementation of customs legislation.

JEL Classification: L66

DOI 10.32782/2522-1221-2023-34-08

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів

господарювання, а також діяльність державних замовників із оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на

взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [1].

Отже, акцентується увага на першочерговості відстоювання національних інтересів у зовнішньоекономічній діяльності. Тому цей принцип повинен поширюватися на законодавчо-нормативні акти, що регулюють зовнішньоекономічні операції, зокрема і експортно-імпортні, українських суб'єктів господарської діяльності.

Звичайно, зовнішньоекономічна діяльність спрямована на забезпечення економічної безпеки держави, але сучасний стан світової торгівлі базується на принципах дотримання прав і свобод усіх учасників ринкових відносин. Тому міжнародна взаємодія України з питань експортно-імпортних операцій забезпечує баланс між національними інтересами нашої держави та законами вільного ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукового доробку вчених, в працях яких досліджуються питання експортно-імпортних операцій, міжнародного митного права в межах міжнародної взаємодії варто виокремити роботи таких вітчизняних вчених: С. М. Переполькін [2], І. Г. Бережнюк [3], Н. Е. Буваєва, Г. К. Борисов, О. В. Вотченікова та ін. Окрім правових аспектів забезпечення міжнародного торговельного співробітництва, важливим є і питання обліку фінансової діяльності. Дослідження розвитку експортно-імпортних операцій суб'єктів господарювання свідчить про відсутність системного підходу до організаційно-методичного забезпечення їх обліку й аналізу, що призводить до серйозних порушень валютного, податкового та митного законодавства. Більше того, становлення зовнішньоекономічної діяльності відбувається в період реформування бухгалтерського обліку, що характеризується наявністю певних прорахунків та неузгодженостей і підвищує ризик ринкової невизначеності.

Постановка проблеми. Метою статті є аналіз експортно-імпортних операцій в межах міжнародної взаємодії світових економічних та митних структур.

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарський Кодекс України у статті 68, говорить, що підприємство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність, яка є частиною зовнішньоекономічної діяльності України і регулюється законами України, іншими прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств відіграє значну роль у розвитку економіки

України, насиченні споживчого ринку товарами належної якості, просуванні товарів вітчизняних виробників на зовнішні ринки.

Здійснювати операції, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю, підприємства можуть, лише використовуючи міжнародні правила розрахунків, порядок укладання договорів, аналізуючи кон'юнктуру валютних ринків, а також володіючи нормативно-правовою базою з регулювання порядку проведення операцій в іноземній валюті на території України і за її межами.

Інтеграція України у світове торговельне співтовариство не можлива без участі в міжнародних торгових, митних та інших організаціях [4].

Світова організація торгівлі (СОТ) – єдина міжнародна організація, що опікується глобальними правилами торгівлі між країнами. Її головна функція – забезпечувати, щоб торгівля відбувалася настільки легко, передбачувано і вільно, наскільки це можливо.

Усі країни-члени СОТ приймають зобов'язання щодо виконання основних угод і юридичних документів, об'єднаних терміном “Багатосторонні торговельні угоди”. Таким чином, із правової точки зору система СОТ – це своєрідний багатосторонній пакет угод, нормами і правилами якого регулюється понад 97% усієї світової торгівлі товарами і послугами.

Україна ратифікувала Угоду про спрощення процедур торгівлі 04.11.2015, що значно поліпшило її імідж у СОТ та стало сигналом для міжнародного торговельного та інвестиційного співтовариства.

Всесвітня митна організація (ВМО) є міжурядовою міжнародною організацією, яка встановлює, підтримує та впроваджує міжнародні інструменти для гармонізації та єдиного застосування спрощених та ефективних митних систем та процедур, які керують рухом товарів, людей та транспортних засобів через митні кордони.

Держмитслужба бере активну участь у спільних операціях під егідою ВМО у сферах боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, захисту прав інтелектуальної власності та інших подібних заходах, а також у спільній програмі ООН та ВМО з контролю за контейнерними перевезеннями, в межах якої у 2018 році створено підрозділи портового контролю в Одеській та Київській митницях Держмитслужби.

У межах роботи, спрямованої на реалізацію Рамкових стандартів ВМО, Держмитслужбою вживаються заходи для подальшої автоматизації інформаційних митних технологій.

Так, Держмитслужба відкрила один із найочікуваніших наборів даних щодо експортно-імпортних операцій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у форматі відкритих даних через API. Відтепер дані митних декларацій (знеособлені) можна скачати цілком легально, і до того ж у режимі реального часу, а ще автоматизувати низку завдань щодо їх аналізу.

Також Україна є членом ще декількох міжнародних організацій з митного співробітництва. Європейське бюро з питань боротьби з шахрайством (OLAF) засноване в 1999 році з метою підвищення ефективності діяльності, спрямованої на протидію шахрайству та іншим протиправним діям. Бюро створено відповідно до Рішення Європейської Комісії (ЄК) № 1999/352/ЄС від 28 квітня 1999 року, як структурна одиниця ЄК з незалежним статусом у проведенні розслідувань, пов'язаних із шахрайством. Порядок діяльності визначається двома Регламентами (№ 1073/1999 та № 1074/1999 від 25 травня 1999 року) та міжінституційною Угодою Європейського Парламенту, Ради ЄС та ЄК.

Організація Чорноморського економічного співробітництва започаткована з підписанням 25 червня 1992 р. Стамбульської декларації, яка визначала загальні рамки діяльності цього міждержавного об'єднання.

Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ – регіональне об'єднання чотирьох держав: Грузії, України, Азербайджанської Республіки та Республіки Молдова. В основі утворення цієї форми співпраці лежить єдність позицій країн із подібними політичними й економічними зовнішніми орієнтаціями. Організація створена в 1997 році для протистояння впливу Росії в регіоні й отримала підтримку США.

Принцип стійкості кордону, вироблений ще Еммануелем де Мартоном, щодо молдовсько-українського кордону не діє досі, незважаючи на затвердження основного виду кордону ще за часів СРСР. Кордон сім разів перетинає залізницю Чернівці – Могилів-Подільський, двічі – автомобільну дорогу Одеса-Рені.

Ведеться робота Місії Європейської Комісії з надання допомоги у питаннях кордону Україні і Республіці Молдова (EUBAM) – консультативно-технічний орган, що повністю фінансується Європейським Союзом у межах Європейського інструменту сусідства і партнерства. Партнером із реалізації виступає Програма розвитку ООН (ПРООН).

Розроблено Конвенцію про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) [1].

Необхідною умовою переміщення товару через митний кордон є виконання процедур із декларування товару на митниці, які встановлені Митним кодексом. Але бажання України до повноправного входження в Європейський Союз передбачає імплементацію митного законодавства ЄС (рис. 1) [5].

Здобутки у напрямі європейської інтеграції є результатом спільної роботи Мінфіну і Держмитслужби за сприяння Програми ЄС з підтримки управління державними фінансами (EU4PFM).

Війна зумовила необхідність спростити митне оформлення різних груп товарів, вкрай необхідних як для забезпечення сил оборони військовим спорядженням та додатковим захисним, так і для забезпечення цивільних продуктами харчування, ліками та гуманітарною допомогою.

Митне оформлення товарів та гуманітарної допомоги на період воєнного стану наведено на рис. 2 [6, 7].

Постановою КМУ від 18 березня 2022 р. № 314 “Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану” передбачено спрощення ведення господарської діяльності шляхом зменшення кількості необхідних дозвільних документів у період воєнного стану.

Проте дане спрощення не відноситься до зовнішньоекономічної діяльності, здійснення якої передбачає наявність відповідної ліцензії, зокрема для експорту певних категорій товарів.

Введення воєнного стану вплинуло на ліцензування та квотування саме експорту товарів. Постановою КМУ від 29 грудня 2021 р. № 1424 “Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік” [8] врегульовано види товарів, які підлягають ліцензуванню та квотуванню для здійснення ЗЕД. Але Верховна Рада в умовах воєнного стану уже декілька разів змінювала перелік товарів, експорт яких підлягає ліцензуванню та/або квотуванню.

Якщо порядок отримання ліцензій змінився, то декларування з метою митного оформлення ліцензійних товарів у режимі експорту проводиться у довоєнному, звичайному порядку.

Відбулися і зміни у здійсненні митних формальностей щодо імпорту окремих категорій товарів. Для більшості категорій товарів порядок

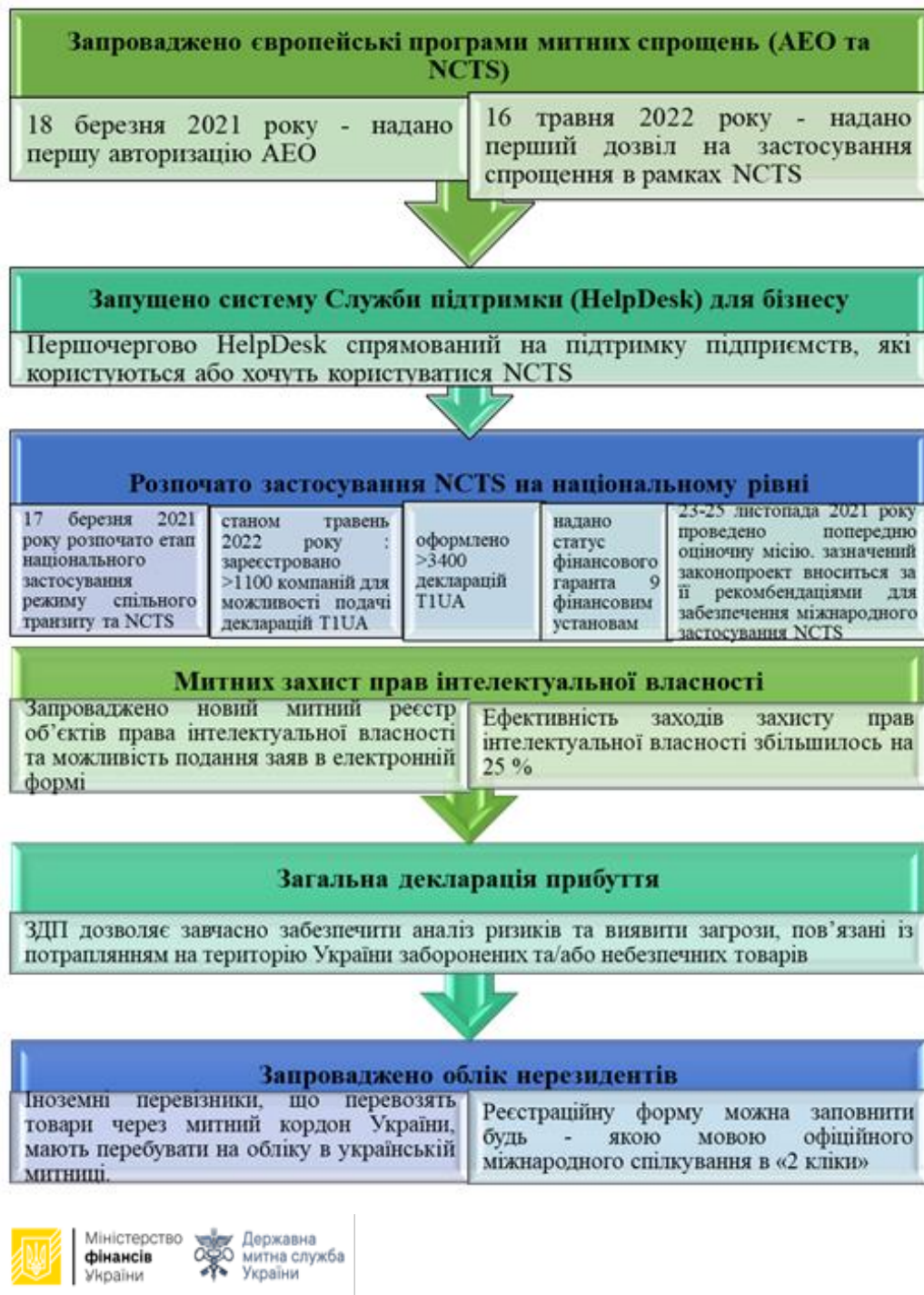

Рис. 1. Ключові результати імплементації митного законодавства ЄС

здійснення митних формальностей залишився без змін, але для окремих – Верховна Рада дещо спростила процедуру митного оформлення для товарів у режимі імпорту.

7 березня 2022 р. Кабмін прийняв постанову № 224 “Про затвердження переліку категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному кон-

кретному випадку та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань гуманітарної допомоги” [9].

Документом також встановлено, що на період воєнного стану пропуск через митний кордон України товарів гуманітарної допомоги, які включені до переліку категорій товарів, здійснюється за місцем перетину митного кордону України шляхом подання товаросупровідних документів

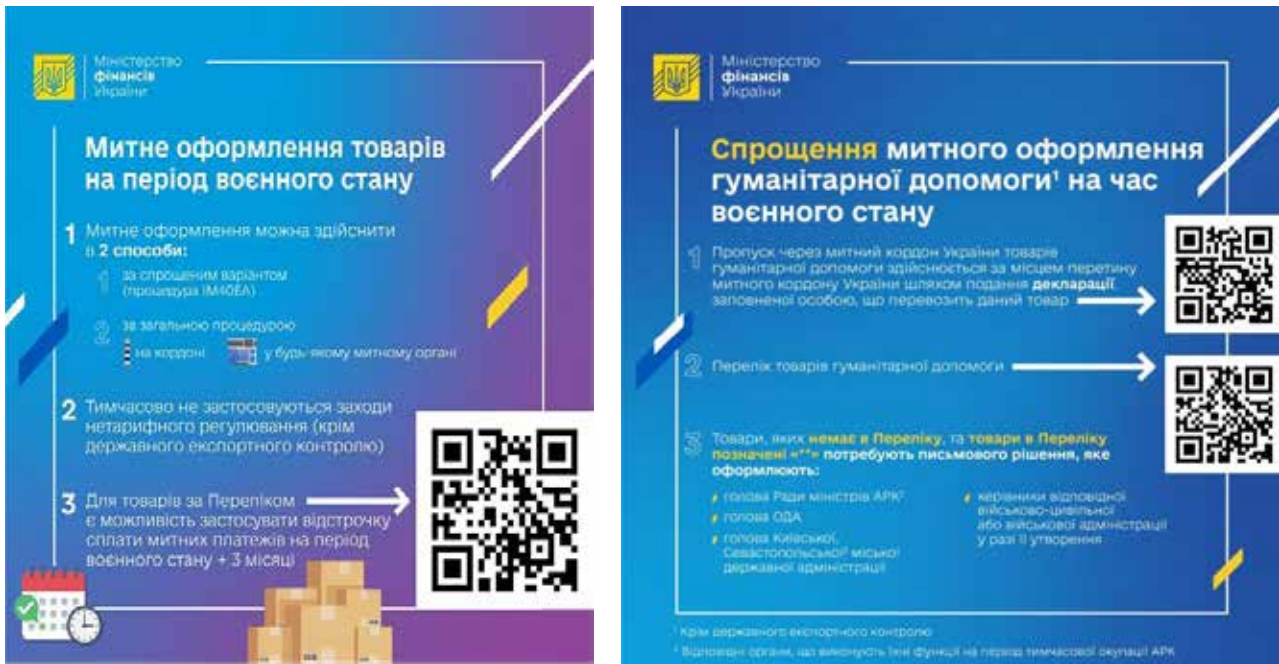

Рис. 2. Митне оформлення товарів та гуманітарної допомоги на період воєнного стану

Рис. 3. Розрахунки в імпорتنних / експортних операціях, млрд USD

або декларації, заповненої особою, що перевозить даний товар, за формою згідно з додатком, без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Війна з ерефією вплинула і на особливості розрахунків в імпорتنних / експортних операціях (рис. 3). З 05 квітня 2022 року НБУ значно скоротив терміни розрахунків в експортно-імпорتنних операціях із 365 днів до 90 днів (з 8 червня до 120 днів).

За даними Державної служби статистики України, у 2021 році експорт українських товарів та послуг до ЄС сягнув 26,8 млрд дол.

Обсяг імпорту 27 країн ЄС в Україну становив 28,9 млрд дол. За останні шість років обсяги експорту збільшилися більш ніж удвічі, а імпорту – на 88%. Частка країн ЄС в українському експорті за цей час зросла з 34% до майже 40% [10].

До основних товарних категорій українського експорту в ЄС належать: чорні метали – 13,5% (↓20,1%); електричні машини – 11,9% (↓4,1%); жири та олії – 9,9% (↑19,5%); зернові культури – 9,6% (↓32,0%); руди, шлаки – 7,8% (↓18,1%); насіння і плоди олійних рослин – 6,7% (↓18,5%); деревина і вироби з деревини – 5,3% (↓1,3%); меблі – 3,5% (↑15,1%).

В імпорті з ЄС до України домінують такі товарні категорії: реактори ядерні, котли, машини – 13,3% (↓6,4%); засоби наземного транспорту, крім залізничного – 11,6% (↓16,7%); електричні машини й устаткування – 8,4% (↓6,3%); фармацевтична продукція – 7,7% (↑15,2%); енергетичні матеріали – 6,9% (↓40,4%); пластмаси, полімерні матеріали – 5,7% (↑0,1%); різноманітна хімічна продукція – 3,4% (↓7,8%); папір та картон – 2,5% (↓4,1%) [10].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Отже, зовнішньоекономічна діяльність ґрунтується на принципах балансу між національними інтересами нашої держави та законами вільного ринку. Основними міжнародними організаціями, які регламентують виконання зобов'язання щодо основних угод і юридичних документів із міжнародної торгівлі, є СОТ та ВМО. Порядок переміщення товару через митний кордон встановлюється Митним кодексом України. Проте війна зумовила необхідність спростити митне оформлення різних груп товарів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Міжнародна співпраця. URL: <https://customs.gov.ua/mizhnarodna-spivprazia>.
2. Переп'юлкін С. М. Імплементация принципів, норм і стандартів міжнародного митного права: індивідуальний та спільний рівні. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Серія : Право. 2021. № 12. С. 102-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2021_12_14.
3. Концептуалізація оцінювання митних процедур в умовах актуалізації зовнішньоекономічної діяльності : монографія / за заг. ред. І. Г. Бережнюка. Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2015. 196 с.
4. Інститут митної вартості імпортованих товарів в Україні: актуальні питання та вектори розвитку [Текст] : кол. моногр. / за заг. ред. І. Г. Бережнюка; упорядники: Л. Р. Прус, Т. В. Руда. Хмельницький : ФОП Мельник А.А., 2017. 430 с.
5. Уряд прийняв постанову про митне оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану. URL: <https://ibuhgalter.net/news/16891>.
6. Митне оформлення в умовах воєнного стану. URL: <https://customs.gov.ua/mitne-oformlennia-gumanitarnoyi-dopomogi-v-umovakh-voiennoho-stanu>.
7. Зміни до митного кодексу України для міжнародного застосування NCTS та розширення імплементції положень митного законодавства ЄС. URL: [https://www.mof.gov.ua/storage/](https://www.mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D0%9F%20zminy%20Mytny%20Kodex_28_05_2022.pdf)

[files/%D0%97%D0%9F%20zminy%20Mytny%20Kodex_28_05_2022.pdf](https://www.mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D0%9F%20zminy%20Mytny%20Kodex_28_05_2022.pdf).

8. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-%D0%BF#Text>.

9. Про затвердження переліку категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку, на період воєнного стану та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань гуманітарної допомоги. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/224-2022-%D0%BF#Text>.

10. ЄС скасує всі торговельні обмеження для України. Хто від цього може виграти? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/2/686503/>.

11. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2021 році. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletynPotocznegoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas>.

REFERENCES:

1. Mizhnarodna spivpratsia, available at: <https://customs.gov.ua/mizhnarodna-spivprazia>.
2. Perep'olkin, S. M. (2021), Implementatsiia pryntsyviv, norm i standartiv mizhnarodnoho mytnoho prava: indyvidual'nyj ta spil'nyj rivni. *Naukovo-informatsijnyj visnyk Ivano-Frankivs'koho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halys'koho*. Seria : Pravo., № 12, s. 102-111, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2021_12_14.
3. Kontseptualizatsiia otsiniuvannia mytnykh protsedur v umovakh aktualizatsii zovnish'oeconomichnoi diial'nosti : monohrafiia / za zah. red. I. H. Berezniuka (2015), PP Mel'nyk A.A., Khmel'nyts'kyj, 196 s.
4. Instytut mytnoi vartosti importnykh tovariv v Ukraini: aktual'ni pytannia ta vektory rozvytku [Tekst] : kol. monohr. / za zah. red. I. H. Berezniuka; uporiadnyky: L. R. Prus, T. V. Ruda (2017), FOP Mel'nyk A.A., Khmel'nyts'kyj, 430 s.
5. Uriad pryjniav postanovu pro mytne oformlennia okremykh tovariv, scho vvoziat'sia na mytnu terytoriiu Ukrainy u period dii voiennoho stanu, available at: <https://ibuhgalter.net/news/16891>.
6. Mytne oformlennia v umovakh voiennoho stanu, available at: <https://customs.gov.ua/mitne-oformlennia-gumanitarnoyi-dopomogi-v-umovakh-voiennoho-stanu>.
7. Zminy do mytnoho kodeksu Ukrainy dlia mizhnarodnoho zastosuvannia NCTS ta rozshyrennia implementatsii polozhen' mytnoho zakonodavstva YeS, available at: [https://www.mof.gov.ua/storage/](https://www.mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D0%9F%20zminy%20Mytny%20Kodex_28_05_2022.pdf)

8. Pro zatverdzhennia perelikiv tovariv, eksport ta import iakykh pidliahaie litsenzuvanniu, ta kvot na 2022 rik, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-%D0%BF#Text>.

9. Pro zatverdzhennia pereliku katehorij tovariv, scho vyznaiut'sia humanitarnoiu dopomohoiu bez zdijsnennia protsedury vyznannia takykh tovariv humanitarnoiu dopomohoiu u kozhnomu konkretnomu vypadku, na period voiennoho stanu ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy z pytan' humanitarnoi dopomohy, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/224-2022-%D0%BF#Text>.

10. YeS skasuie vsi torhovel'ni obmezhenia dlia Ukrainy. Khto vid ts'oho mozhe vyhraty?, available at <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/05/2/686503/>.

11. Biuleten' stanu torhovel'nykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta YeS u 2021 rotsi, available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=6b2412a2-219c-4aa9-b4ef-87f9690e520f&title=BiuletenPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas>.

Стаття надійшла до редакції 29 квітня 2023 року